

Free copy
July 7-9-76

اُردو کا قاعدہ

پہلی جماعت کے لیے

برائے: پنجاب ٹیکسٹ بک بورڈ، لاہور

ناشر: چودھری غلام رسول اینڈ سنز، لاہور

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
تَبَّابُكَ فَطَهَّرَ (اپنے کپڑے پاک رکھ)

جملہ حقوق بحق پنجاب ٹیکسٹ بک بورڈ، لاہور محفوظ ہیں
تیار کردہ :- پنجاب ٹیکسٹ بک بورڈ، لاہور۔ منظور شدہ محکمہ تعلیم
حکومت پاکستان بطور سول ٹیکسٹ بک برائے مدارس صوبہ پنجاب
بموجب سرکل نمبر 10-1/72 (C) S.O. مؤرخہ 5 دسمبر 1973ء

مصنفین

- سید وقار عظیم
- ڈاکٹر اصغر علی شیخ
- مرزا مقبول بیگ بدخشان
- نذیر احمد آثم
- بشیر احمد چوہان
- محمد اسحاق جلالپوری (کنوینر)

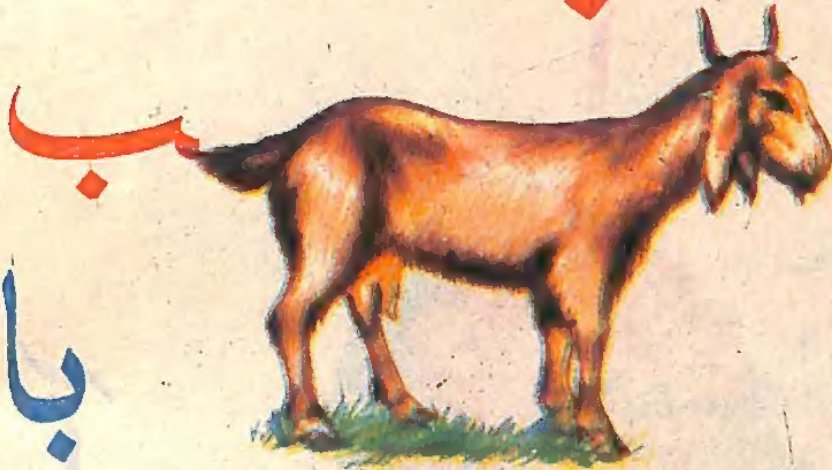
مدیر: محمد اسحاق جلالپوری
نگران تدوین و طباعت: محمد عبد المجید یزدانی۔ پنجاب ٹیکسٹ بک بورڈ، لاہور

ناشر: چودھری غلام رسول اینڈ سنز، اردو بازار، لاہور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ب

ب

ب

با

با

بابا

بابا

آ

ب

ب

ب

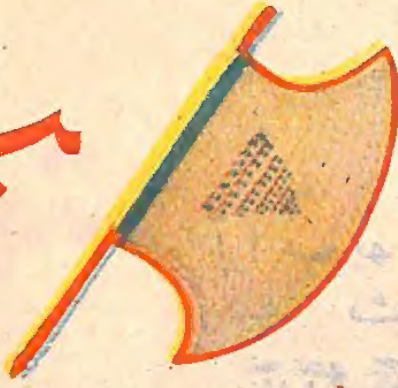
با

با

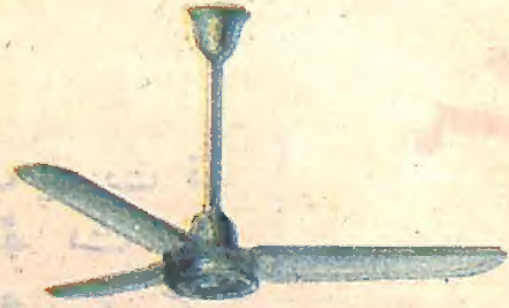
پ

پ

پا

پ

پا

آپا آ

آپا

آپا

آپا

آپا

پہ

پہ

پہا

پہ

پہا

ت

ت

ت

آ ! ب به پ پھ ت تھ
 ث ٹ ٹھ ث
 ج جھ چ چھ ح خ
 د دھ ڈ ڈھ ذ
 ر رھ ژ ژھ ز

تا

تا

آتا پاتا

آپ تاپ باپ بہاپ
 بات بہات بہات

تھا

تھا

تھا

تھا

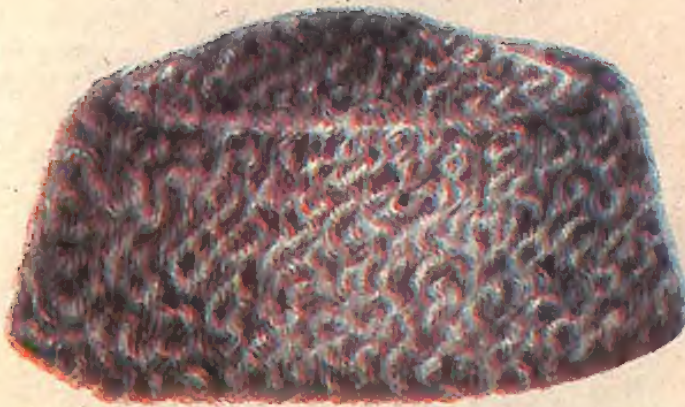
تھا

بابا آتا تھا

تاپ - تھاپ - بات - بہات
آ بابا آ آ آپا آ

نمبر ۱ کو بڑے ۲ کے ساتھ دیکھو
 ط

ط

ط ①

ط ②

ٹا

آٹا باٹا

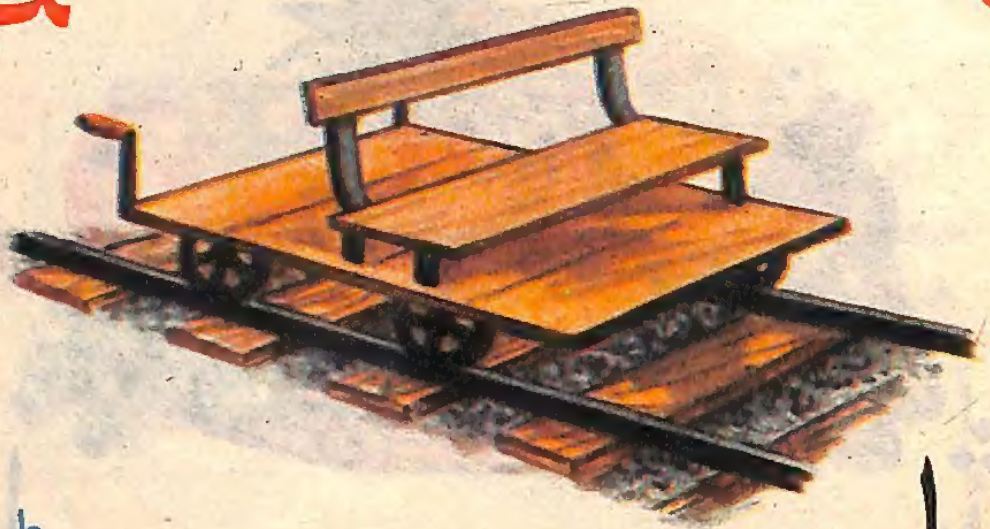
ٹاٹ - باٹ - بہاٹ

تاپ - تھاپ

ٹھ

ٹھ

ٹھ

ٹھا

ٹھا

ٹھاٹ - آٹھ

بات - باٹ - بہاٹ - ٹاٹ
 اٹا - باٹا - آٹھ - ٹھاٹ

ش

ش

ش

شا

شا

مشق

آپا - آپ - بابا - باپ
 پاتا - پات - بھاتا - بھات
 آٹھ ٹاٹ - آٹھ باٹ

ی مے

پ ی مے

یا

پیا

آیا تیا

بابا آیا تھا
تیا آیا تھا

آیا - پایا - بھایا - تیا

اس صفحہ پر سوادِ لعینہ
 انظر صفحہ ۱۲ تا ۱۴
 ۱۴
 ص ۱۲

چ

چ

چ

چا

چا

چاٹا
آیاچاچا
آیا

چاچا

چاٹ جات چاٹ چاٹ ٹاپ

Pen

14

اور صفحہ لورا اسوزد آٹھ

صفحہ میرے فائش - یہ

صفحہ کدا سوگا

چھا

چھا

چھاتا چھاپا

چھاچھ چھاج چھاپ
آج جاٹ آیا تھا

Handwritten text in Urdu script, including the word "حاج" (Hajj) in red and "ح" (Ha) in blue.

خا

میں دوستوں کے ساتھ لکھنؤ گیا

Pen

Press

د

پہلے عام دولت
تصویر بنائی
سارا حواد آدھ صفحہ
نہایت نام دھ ۱۷ صفحہ
نورس طرح آدھ صفحہ
اور دھ ۱۷ صفحہ
سید رئیس کا اور سید کا

دا

بنایا جا ۱۷
۲۸ رنگ ۱۷
دا

داتا

دادا

دے

دی

دادی باجا دے

31

دا

دا

آدها دهات

مشق

دادی دادا داتا چھاتا
چھاپ چھاج چھاچھ چھاٹ

مشتومو ۱۹ / ۱۰ / ۱۳۰۵

Pren

۱۳۲۵
 ۱۳۲۶
 ۱۳۲۷
 ۱۳۲۸
 ۱۳۲۹
 ۱۳۳۰
 ۱۳۳۱
 ۱۳۳۲
 ۱۳۳۳
 ۱۳۳۴
 ۱۳۳۵
 ۱۳۳۶
 ۱۳۳۷
 ۱۳۳۸
 ۱۳۳۹
 ۱۳۴۰
 ۱۳۴۱
 ۱۳۴۲
 ۱۳۴۳
 ۱۳۴۴
 ۱۳۴۵
 ۱۳۴۶
 ۱۳۴۷
 ۱۳۴۸
 ۱۳۴۹
 ۱۳۵۰
 ۱۳۵۱
 ۱۳۵۲
 ۱۳۵۳
 ۱۳۵۴
 ۱۳۵۵
 ۱۳۵۶
 ۱۳۵۷
 ۱۳۵۸
 ۱۳۵۹
 ۱۳۶۰
 ۱۳۶۱
 ۱۳۶۲
 ۱۳۶۳
 ۱۳۶۴
 ۱۳۶۵
 ۱۳۶۶
 ۱۳۶۷
 ۱۳۶۸
 ۱۳۶۹
 ۱۳۷۰
 ۱۳۷۱
 ۱۳۷۲
 ۱۳۷۳
 ۱۳۷۴
 ۱۳۷۵
 ۱۳۷۶
 ۱۳۷۷
 ۱۳۷۸
 ۱۳۷۹
 ۱۳۸۰
 ۱۳۸۱
 ۱۳۸۲
 ۱۳۸۳
 ۱۳۸۴
 ۱۳۸۵
 ۱۳۸۶
 ۱۳۸۷
 ۱۳۸۸
 ۱۳۸۹
 ۱۳۹۰
 ۱۳۹۱
 ۱۳۹۲
 ۱۳۹۳
 ۱۳۹۴
 ۱۳۹۵
 ۱۳۹۶
 ۱۳۹۷
 ۱۳۹۸
 ۱۳۹۹
 ۱۴۰۰
 ۱۴۰۱
 ۱۴۰۲
 ۱۴۰۳
 ۱۴۰۴
 ۱۴۰۵
 ۱۴۰۶
 ۱۴۰۷
 ۱۴۰۸
 ۱۴۰۹
 ۱۴۱۰
 ۱۴۱۱
 ۱۴۱۲
 ۱۴۱۳
 ۱۴۱۴
 ۱۴۱۵
 ۱۴۱۶
 ۱۴۱۷
 ۱۴۱۸
 ۱۴۱۹
 ۱۴۲۰
 ۱۴۲۱
 ۱۴۲۲
 ۱۴۲۳
 ۱۴۲۴
 ۱۴۲۵
 ۱۴۲۶
 ۱۴۲۷
 ۱۴۲۸
 ۱۴۲۹
 ۱۴۳۰
 ۱۴۳۱
 ۱۴۳۲
 ۱۴۳۳
 ۱۴۳۴
 ۱۴۳۵
 ۱۴۳۶
 ۱۴۳۷
 ۱۴۳۸
 ۱۴۳۹
 ۱۴۴۰
 ۱۴۴۱
 ۱۴۴۲
 ۱۴۴۳
 ۱۴۴۴
 ۱۴۴۵
 ۱۴۴۶
 ۱۴۴۷
 ۱۴۴۸
 ۱۴۴۹
 ۱۴۵۰
 ۱۴۵۱
 ۱۴۵۲
 ۱۴۵۳
 ۱۴۵۴
 ۱۴۵۵
 ۱۴۵۶
 ۱۴۵۷
 ۱۴۵۸
 ۱۴۵۹
 ۱۴۶۰
 ۱۴۶۱
 ۱۴۶۲
 ۱۴۶۳
 ۱۴۶۴
 ۱۴۶۵
 ۱۴۶۶
 ۱۴۶۷
 ۱۴۶۸
 ۱۴۶۹
 ۱۴۷۰
 ۱۴۷۱
 ۱۴۷۲
 ۱۴۷۳
 ۱۴۷۴
 ۱۴۷۵
 ۱۴۷۶
 ۱۴۷۷
 ۱۴۷۸
 ۱۴۷۹
 ۱۴۸۰
 ۱۴۸۱
 ۱۴۸۲
 ۱۴۸۳
 ۱۴۸۴
 ۱۴۸۵
 ۱۴۸۶
 ۱۴۸۷
 ۱۴۸۸
 ۱۴۸۹
 ۱۴۹۰
 ۱۴۹۱
 ۱۴۹۲
 ۱۴۹۳
 ۱۴۹۴
 ۱۴۹۵
 ۱۴۹۶
 ۱۴۹۷
 ۱۴۹۸
 ۱۴۹۹
 ۱۵۰۰
 ۱۵۰۱
 ۱۵۰۲
 ۱۵۰۳
 ۱۵۰۴
 ۱۵۰۵
 ۱۵۰۶
 ۱۵۰۷
 ۱۵۰۸
 ۱۵۰۹
 ۱۵۱۰
 ۱۵۱۱
 ۱۵۱۲
 ۱۵۱۳
 ۱۵۱۴
 ۱۵۱۵
 ۱۵۱۶
 ۱۵۱۷
 ۱۵۱۸
 ۱۵۱۹
 ۱۵۲۰
 ۱۵۲۱
 ۱۵۲۲
 ۱۵۲۳
 ۱۵۲۴
 ۱۵۲۵
 ۱۵۲۶
 ۱۵۲۷
 ۱۵۲۸
 ۱۵۲۹
 ۱۵۳۰
 ۱۵۳۱
 ۱۵۳۲
 ۱۵۳۳
 ۱۵۳۴
 ۱۵۳۵
 ۱۵۳۶
 ۱۵۳۷
 ۱۵۳۸
 ۱۵۳۹
 ۱۵۴۰
 ۱۵۴۱
 ۱۵۴۲
 ۱۵۴۳
 ۱۵۴۴
 ۱۵۴۵
 ۱۵۴۶
 ۱۵۴۷
 ۱۵۴۸
 ۱۵۴۹
 ۱۵۵۰
 ۱۵۵۱
 ۱۵۵۲
 ۱۵۵۳
 ۱۵۵۴
 ۱۵۵۵
 ۱۵۵۶
 ۱۵۵۷
 ۱۵۵۸
 ۱۵۵۹
 ۱۵۶۰
 ۱۵۶۱
 ۱۵۶۲
 ۱۵۶۳
 ۱۵۶۴
 ۱۵۶۵
 ۱۵۶۶
 ۱۵۶۷
 ۱۵۶۸
 ۱۵۶۹
 ۱۵۷۰
 ۱۵۷۱
 ۱۵۷۲
 ۱۵۷۳
 ۱۵۷۴
 ۱۵۷۵
 ۱۵۷۶
 ۱۵۷۷
 ۱۵۷۸
 ۱۵۷۹
 ۱۵۸۰
 ۱۵۸۱
 ۱۵۸۲
 ۱۵۸۳
 ۱۵۸۴
 ۱۵۸۵
 ۱۵۸۶
 ۱۵۸۷
 ۱۵۸۸
 ۱۵۸۹
 ۱۵۹۰
 ۱۵۹۱
 ۱۵۹۲
 ۱۵۹۳
 ۱۵۹۴
 ۱۵۹۵
 ۱۵۹۶
 ۱۵۹۷
 ۱۵۹۸
 ۱۵۹۹
 ۱۶۰۰
 ۱۶۰۱
 ۱۶۰۲
 ۱۶۰۳
 ۱۶۰۴
 ۱۶۰۵
 ۱۶۰۶
 ۱۶۰۷
 ۱۶۰۸
 ۱۶۰۹
 ۱۶۱۰
 ۱۶۱۱
 ۱۶۱۲
 ۱۶۱۳
 ۱۶۱۴
 ۱۶۱۵
 ۱۶۱۶
 ۱۶۱۷
 ۱۶۱۸
 ۱۶۱۹
 ۱۶۲۰
 ۱۶۲۱
 ۱۶۲۲
 ۱۶۲۳
 ۱۶۲۴
 ۱۶۲۵
 ۱۶۲۶
 ۱۶۲۷
 ۱۶۲۸
 ۱۶۲۹
 ۱۶۳۰
 ۱۶۳۱
 ۱۶۳۲
 ۱۶۳۳
 ۱۶۳۴
 ۱۶۳۵
 ۱۶۳۶
 ۱۶۳۷
 ۱۶۳۸
 ۱۶۳۹

د

د

د

دے

دی

دا

دھ

دھ

دھ

دھا

دھا

دھن
اس صفحہ کے کلموں کے ترتیب
دھن رشتہ دریا وغیرہ لکھو

ذ

ذ

ذ

ذا ذی ذے

دھن
یہ ستون الفاظ دیکھو آج
یہ لکھو اس بار دیکھو
نورانی

پات
دھات

ذات
آدھا

یاد باد داد

مشق

دادی

دادا

دانا

چھانا

چھاپ

چھاج

چھاجی

چھاپ

و

و

و

وے

وی

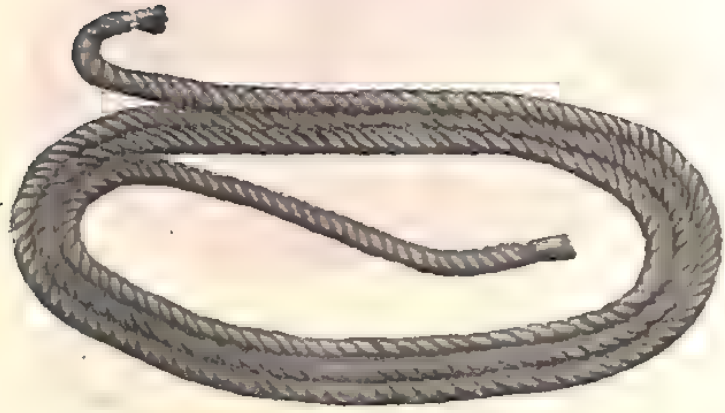
وا

آوا باوا دھاوا

دو تو بو جو

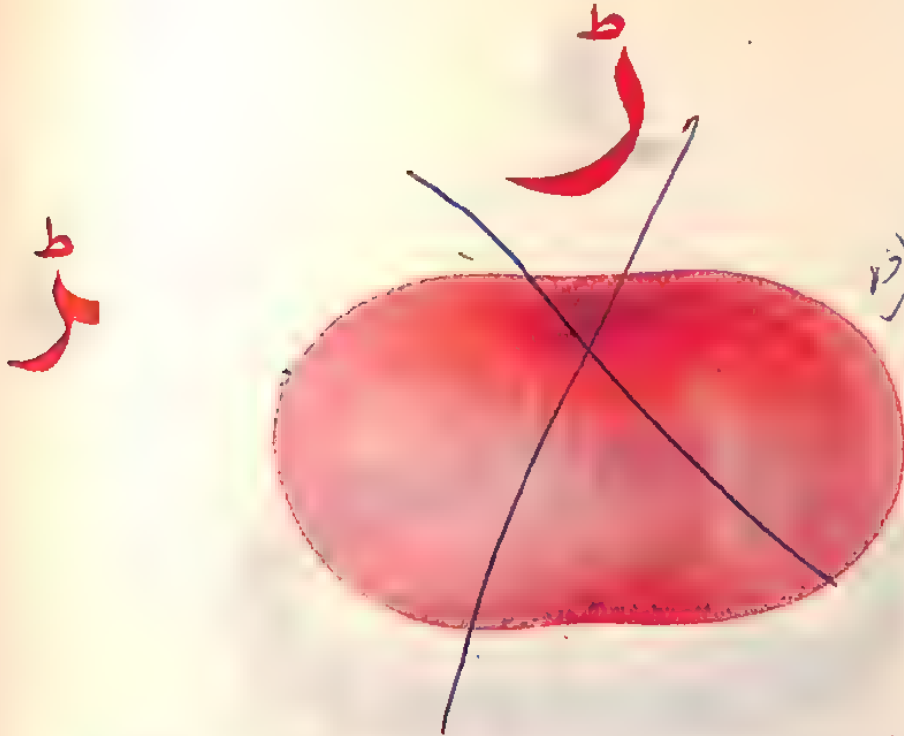
آپا چھاج دے دو

ر ر

را ری رے رو
پارا دارا آری باری
بورا بوری بورے
پار چار ذات پات

برائے نام اور علامت و نادر
 مسطورہ ہے
 اور دیکھو

ڑا ری رے رو
 آڑا آڑی آڑے

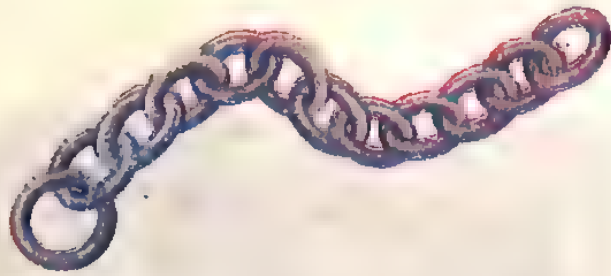
ڑھ رھ

ڑھ رھ
 ڈاڑھ جھاڑ
 چار بار

ز

ز

ز

زا زی زے زو

تازی تازے زور روز

دارا روز آتا تھا

ژ

ژ

ژ

ژا ژی ژے ژو

Handwritten notes in Urdu script, including the word 'کتاب' (book) and other illegible text.

س

س

س

سا سی سے سو

ساتھی ساری سوتا سوچا
 آس پاس سات ساتھ
 پاڑ ڈاڑھ روز زور

ش ش ش

شا شی شے شو

شاد شاخ تاش

پایا شاخ توڑ دو

دارا پاچا جوڑ دو

یہ الفاظ پہلے ہی
میں استعمال کر چکے ہیں
یہ سونے کی بات ہے

مرصو کا لڑکھائی میں سر اور سر اقل
 صفحہ 36 رنگین سو

آب رِب جَب سَب

دَس رَس بَس پَس

دَر زَر پَر سَر

چَہٗت جَہٗت بَہٗت چَہٗت

بِج سِج جِج حِج

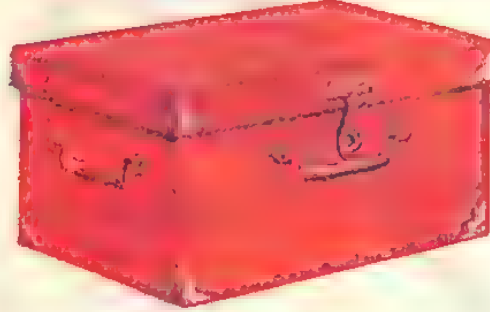
رَب سے دَر۔ چَہٗت پَر چَہٗت

ص
 صغیر شمس لکھنؤ
 علی قلی 37 شمس

ص

ص

ص

صا صی صے صو
 خاصا خاصی خاصے خاص

ض

ض

ض

ضا ضی ضے ضو
 رب راضی تو سب راضی

ط ط ط

طا طی طے طو

طوطا طوطے

خط آیا - پاجی خط پٹھ

ظ ظ ظ

ظا ظی ظے ظو

میں نے اس پر
 ملاحظہ فرمائی ہے
 ملاحظہ فرمائی ہے
 ملاحظہ فرمائی ہے

اس جس پر
 ضد نیچ پر
 آخر تاجر حاضر خاطر
 وارث ثابت بارش خارش

واجب چہت پر چڑھ
 ساجد آب خط پڑھ

ع ع ع

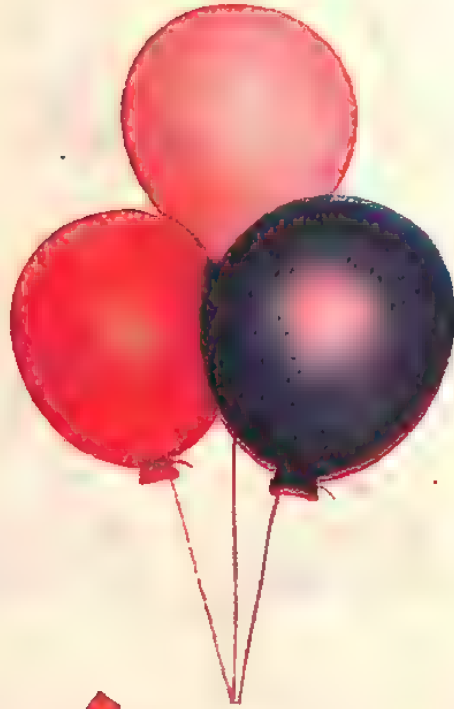
ع ا ع ع ع

عادت عادی عذرا

آج سردی تھی

عذرا باجی وردی سی

غ غ غ

غَا غَمِي غَمِ غَو
 آغا غازی باغ داغ
 غازی سے رَب راضی
 عادت عابد عادی روزی

و

اُس اُٹھ اُڑ جڑ

چپ چپ پت رت

اڑو جھاڑو جادو سادھو

پورا چورا بوٹا جھوٹا

لوٹا بوٹی بوٹے

روٹھا روٹی روٹھے

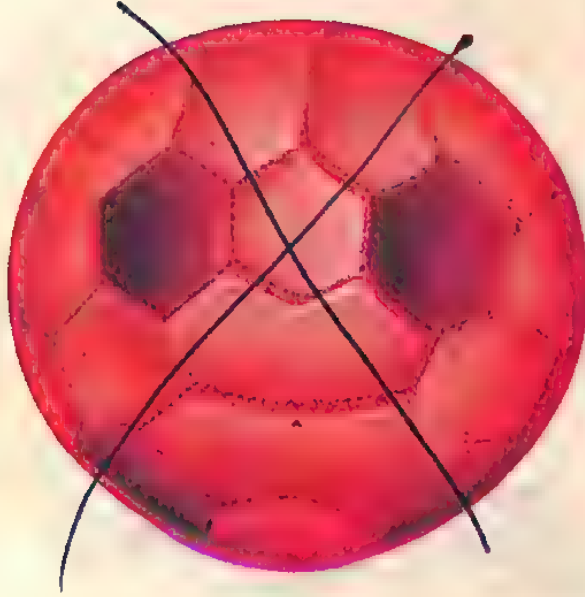
اَبِ اس اُڑ
 جَب جس جُڑ
 سَرَدی دَھرتی سُرخ پُھرتی
 سُورج صُورت پَریت شَریت
 اُڑ جا چڑیا پُھرے اُڑ جا
 چُھپ جا طوطے جھٹ پٹ چُھپ جا

ف

ف

ف

ف = فوارہ

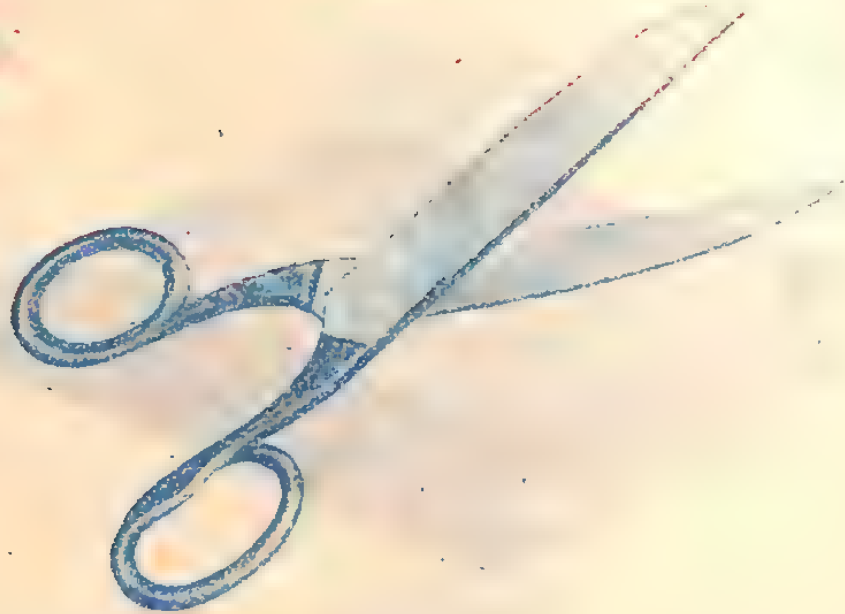
فا فی فے فو

ٹافی صُوفی صافی
صاف ٹوپی۔ صاف جُوتے۔ صاف وَردی
دَف صَف تھوڑا چھوٹا

ق

ق

ق

قا قی قے قر

قاری قاضی قابو چاقو

قاضی جی سے اردو پڑھ

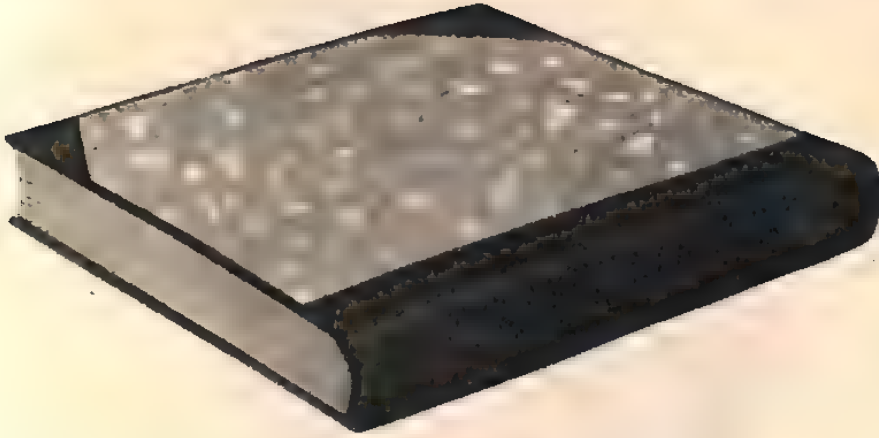
قاری جی سے عربی پڑھ

Pen

میر صفی بخش اور سرگودھا
صفی بخش کا لکھنا

ک ک

ک

کا کی کے کو

کاتا کاٹا خاکی کوٹھی

ذاکیر جا ڈاک دے آ

چاک خاک چاقو قابو

کھ

کھ

کھ

کھا کھی کھے کھو

کھاتا کھا جا کھوٹا کھو دا
 آدھے آڑو کھا آدھے آڑو رکھ
 رُوکھا رُوکھی سُوکھا سُوکھی

~~کھ~~
~~کھ~~
~~کھ~~

میں نے کھانا کھا کر
 پیٹ بھر لیا ہے
 یہ سب کھانا ہے

گا گی گے گو

دادا جاگا دارا جاگا
دادی جاگی باجی جاگی
جاگو جاگو سارے جاگے

راگ آگ داغ باغ

گھا گھی گھے گھو

گھوڑا گھوڑی گھاٹ گھاس

دھوبی کا اک گھوڑا تھا

دھوبی گھاٹ پر جاتا تھا

گھوڑا گھاس کھاتا تھا

روزگار
سرخ رنگین لعل در کج
صلو ۴۲ سیاہ رنگین

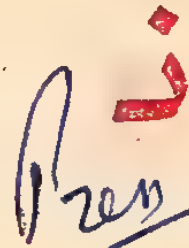
لا لاری لاٹھی بادل آیا لڑکے بالے دال سال
لو لے ڈالی بارش لایا اچھے کوڈے قاضی قاری

ماما

خانہ ام لے

د م

اسلامی سائنس

فانّا فانی رانا رانی

رانا بولا گانا گا طوطا بولا باجا لا

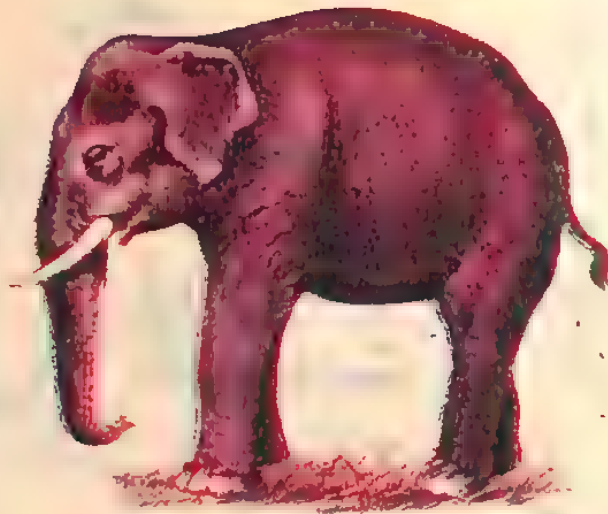
رانا بھاگا باجا لایا تب طوطے نے گانا گایا

آن کان خاک چاک

Press
 در صورتی که در کتاب
 و کتابخانه
 د

۵

۶

ها بی بی بی
 هاتھی ہاکی لوہا چوہا
 راہ والا شاہ رَہ پَہ وُہ
 چپ نہ رَہ سَچ سَچ کہ
 ہر دم رب کو یاد کر

آئی آئے آؤ

لائی لائے لاؤ

ہوئی ہوئے ہوؤ

باجی	آئی	باجا	لائی
دارا	آؤ	گانا	گاؤ

دادا	آئے	آؤ	آئے
ننگو	آؤ	مِل	کڑکھاؤ

آ ا

ب بھ پ پھ ت تھ

ٹ ٹھ ث

ج جھ چ چھ ح خ

د دھ ڈ ڈھ ذ

| ر رڑھ ز ژ

س ش ص ض ط ظ

ع غ ف ق
ک کہ گ گھ

ل لھ م مھ ن نہ

وہ ع ی ے

اے ہے شے ط
 خیر سیر پیر غیر
 ایسا کیسا پیسے جیسے

طارق روز سیر کو جاتا ہے۔ پیسے لے لو۔
 تازے آم دے دو۔ طوطا شاخ پر بیٹھا

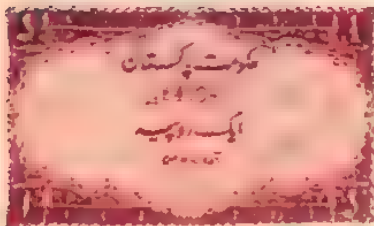
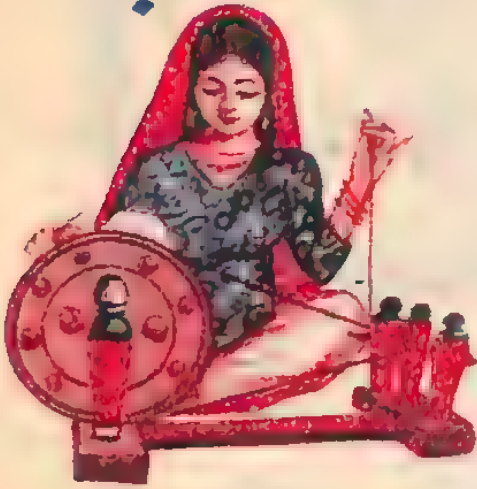

ہے۔ یہ کس کا تھیلا
 ہے۔ یہ قیصر کا تھیلا
 ہے۔ قیصر آج غیر حاضر
 ہے۔ ہاتھ پیر میلے نہ رکھ
 صابن سے دھو لے۔

جیسا کرو گے ویسا بھرو گے

سَو جَو اور غور
حوض فوج عورت شوکت
کوثر نوکر پودا سودا

دیکھو وہ کون آیا۔ شوکت آیا ہے۔ جو
اور گڑ لایا ہے۔ کوثر جا حوض سے پانی
لا۔ پانی پودے کودے۔

فوج جا رہی ہے۔ وہ عورت
چرخہ کات رہی ہے۔ ایک
کانوٹ لے جا سو پیسے لے آ۔
پورے پیسے لے پورا سودا دے۔

اُستاد کی ہر بات غور سے سُن۔

ن

ماں ہاں میں ہیں یہاں وہاں
 دیں میں کہیں نہیں ہوں یوں
 گاؤں پاؤں دانت چاند

میرا نام ساجد ہے۔ میرا گھر گاؤں میں
 ہے۔ میں اپنے ماں باپ کے ساتھ رہتا ہوں۔
 میرے دو بھائی ہیں۔ ایک بہن ہے۔
 میرے گاؤں میں ایک باغ ہے۔

باغ میں آم کے پیڑ ہیں۔ ہم
 روز وہاں جاتے ہیں۔ سیر
 کرتے ہیں۔ آم کھاتے ہیں۔

خُود خُوش خُواب

طارق نیک لڑکا ہے۔ ماں باپ کا کہنا
مانتا ہے۔ اپنا منہ ہاتھ خود دھوتا ہے۔
اپنا کام خود کرتا ہے۔ طارق نے خواب

دیکھا۔ میں اُڑ رہا ہوں۔
اُڑتے اُڑتے چاند پر جا پہنچا
ہوں۔ اُس نے خواب ماں
کو سنایا۔ ماں نے کہا: تم
بڑے آدمی بنو گے۔ وطن کا
نام روشن کرو گے۔ طارق
خُوش ہو کر بولا: آبا میں بڑا آدمی بنوں گا۔

ۛۛ

اَھّی (اُمّی) اَبّا (اَبّی)
 اچّھا سچّا اچّھے بیچّھے
 کچّا پکّا بلی کُٹّا مُنی مُنا
 اَھّی اَبّا بازار گئے۔ اچّھے اچّھے کھلونے
 لائے۔ مُنی کو گڑیادی۔
 عذرا کو بلی دی۔ عابد کو
 گیند بلا ملا۔ واحد کو کُٹّا
 ملا۔ بیچّھے کھلونے لے کر
 بہت خوش ہوئے۔ سب
 مل کر کھیلنے لگے۔

دُعا

یا رَبِّ یہ ساری دُنیا تیری ہے۔ تُو
نے سُورج بنایا۔ چاند تارے بنائے۔ پھل

پھول پیدا کیے۔ تُو ہر
شے کا مالک ہے۔ تُو نے

ہم سب کو پیدا کیا۔ تُو ہمیں

روزی دیتا ہے۔ اچھی اچھی چیزیں دیتا ہے۔

یا رَبِّ ہمیں نیک

بنا۔ ہم سب سے نیکی کریں۔

ہمیں ہمت دے۔ ہم

وَطَن کی خدمت کریں۔

جملہ حقوق بحق پنجاب ٹیکسٹ بک بورڈ، لاہور محفوظ ہیں

وفاقہ وزارت تعلیم کی طرف سے مفت مہیا کیا جا رہا ہے

آ ا
ب بہ پ پہ ت تہ
ٹ ٹھ ث
ج جھ چ چھ ح خ
د دھ ڈ ڈھ ذ
ر رڑھ ز ژ
س ش ص ض ط ظ
ع غ ف ق
ک کہ گ گھ
ل لھ م مھ ن نہ
و ۛ ۛ ی ۛ

13994

سیریل نمبر

کوڈ نمبر G-1

مطبع : مکتبہ جدید پریس، لاہور

طابع : چودھری غلام رسول

قیمت

تعداد

تاریخ اشاعت

ایڈیشن

1.60

دس لاکھ

مارچ 1974ء

اول